

10. Holloway J.H. Research link/grouping students for increased achievement // Education Leadership.– 2001.– Vol. 59.– No. 3.
11. Russo F. Beyond Advanced Placement // Village Voice. – 2000. – No. 45 (15). – April 18. – P.90-91.
12. Curry W., MacDonald W., Morgan R. The Advanced Placement program: Access to excellence // Journal of Secondary Gifted Education. – 1999. – Vol. 11. – No. 1. – P. 17-23.
13. Simms D. Comparison of academic performance between AP and nonAP students at the University of Michigan.– Unpublished manuscript. – 1982.
14. Morgan R., Crone C. Advanced Placement examinees at the University of California: An examination of the freshmen-year courses and grades of examinees in biology, calculus and chemistry.– Statistical Report 93 - 210.– Princeton, NJ: Educational Testing Service, 1993.
15. Morgan R., Ramist L. Advanced Placement students in college: An investigation of course grades in 21 colleges.– Statistical Report 98 – 13.– Princeton, NJ: Educational Testing Service, 1998.
16. Terman L.M. Genetic studies of genius: The gifted group at mid-life. Stanford, CA: Stanford University Press, 1959.
17. Shore B.M., Cornel D.G., Robinson A., Ward V.S. Recommended practices in gifted education: a critical analysis.– New York: Teacher College Press, 1991.

Аннотація

Н.Б.Евтух, І.С.Волощук, Н.І.Супруненко

Образовательно-политические вехи организации обучения одарённых школьников

В статье авторами рассматривается проблема организации обучения одарённых учеников. На основе анализа значительного количества зарубежной научно-педагогической литературы по указанной проблеме авторами сделаны определённые обобщения и поданы методические рекомендации в плане организации обучения одарённых учеников.

Ключевые слова: одарённые ученики, ускоренное обучение, AP-программа, IB-программа.

Summary

M.B.Yevtukh, I.S.Voloshchuk, M.I.Suprunenko

Educational-political milestones of teaching organization of gifted schoolchildren

In the article the authors examine the problem of organization of gifted schoolchildren teaching. On the basis of the analysis of great number of foreign scientific-pedagogical literature concerning the problem, the authors have done certain generalizations and shown methodological recommendations as for organization of gifted schoolchildren teaching.

Key words: gifted schoolchildren, intensive education, AP-programme, IB-programme.

Дата надходження статті до редакції

„29” березня 2007р.

УДК 371.133

Н.В.КАЗАКОВА,

кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

**ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ З РІЗНИМИ
КАТЕГОРІЯМИ ДІТЕЙ**

У статті на основі аналізу навчально-методичної літератури та власного досвіду роботи розглядається актуальна проблема підготовки майбутніх учителів до роботи з різними категоріями дітей щодо захисту їх прав у суспільстві, котре перебуває на зламі тисячоліть в умовах реформування з метою утвердження морально-духовних цінностей особистості. Визначено мету, завдання й зміст предмета „Теорія та технології роботи з різними категоріями дітей” для слухачів магістратури зі спеціальності 8.010102 „Початкове навчання” Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії та обґрунтовано необхідність вивчення навчальної дисципліни у вищих педагогічних навчальних закладах I-IV рівнів акредитації.

Ключові слова: морально-духовні цінності, діти з особливими потребами, обдаровані, невстигаючі у навчанні діти, групи ризику.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Процес перебудови, оновлення українського суспільства супроводжується об'єктивними труднощами, кризовими явищами, деформаціями суспільної свідомості, помилками, повільною стабілізацією політичних, економічних і соціальних чинників. Не можна не визнати, що внаслідок цих труднощів і прорахунків значною мірою постраждали діти – ті, чие життя тільки починається. Часто не усвідомлюючи і не розуміючи причин життєвих негараздів, вони повною мірою відчують їх наслідки на своєму життєвому шляху.

На фоні знецінення загальнолюдських цінностей, зниження рівня життя населення збільшилася кількість дітей різних категорій: з особливими потребами (розумово відсталі, з затримкою психічного розвитку, з порушенням мовлення, з порушенням емоційного розвитку, з порушенням слуху, зору, з відхиленнями у поведінці), невстигаючі в навчанні, групи ризику (з фізичними вадами (інваліди), з неповних родин, з малозабезпечених родин, діти-сироти, діти,

які страждають на алкоголізм, токсикоманію, наркоманію, „діти вулиць”, безпритульні, бездоглядні, з девіантною поведінкою). Це не може залишати байдужим жодного свідомого громадянина України, особливо педагогів, оскільки у фізичній та моральній занедбаності дітей криється джерело небезпеки для розвитку культури, майбутнього здоров'я народу та його моральності.

Розбудова нових політичних та економічних державних засад України потребує не лише переосмислення вітчизняного та міжнародного досвіду, а й вироблення якісно нового підходу до забезпечення дітям України повноцінного розвитку відповідно до їхніх потреб. Тому сьогодні акцент має бути перенесений на гарантії держави щодо реалізації прав і можливостей різних категорій дітей у нових економічних і соціокультурних умовах. Пошуки оптимальних шляхів соціалізації особистості та її соціальний захист стають першочерговими завданнями людинознавчих дисциплін.

У зв'язку з цим постає питання необхідності вивчення предмета „Теорія та технології роботи з різними категоріями дітей” як перспективного напрямку педагогічної науки, що досліджує особливості розвитку різних категорій дітей та провідні методи, форми роботи з ними, визначає роль і місце в цьому процесі педагогів.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Теоретичну основу дослідження становлять наукові положення щодо підготовки вчителів початкової школи у вищих педагогічних навчальних закладах (С.П.Власенко, М.М.Дарманський, О.Г.Кучерявий); професійної підготовки майбутніх учителів (Ю.К.Бабанський, В.І.Бондар, Н.В.Кузьміна, В.О.Сластьонін), зокрема вчителів початкової школи (І.М.Дарманська, О.Г.Мороз, Л.А.Онишук, О.Я.Савченко, Л.О.Хомич, О.Л.Шквир); практичної підготовки учителів (О.О.Абдуліна, В.В.Краєвський, О.А.Лавріненко, А.П.Петров, В.К.Розов), зокрема вчителів початкової школи (У.Т.Кіреева, В.П.Сморчкова); розвитку творчої особистості вчителя в процесі професійної діяльності (А.Е.Дмітрієв, Н.В.Кічук, С.О.Сисоєва).

Формулювання цілей статті... Метою статті є визначення мети, завдань і змісту навчальної дисципліни „Теорія та технології роботи з різними категоріями дітей” для слухачів магістратури зі спеціальності „Початкове навчання”. Головне завдання цієї статті полягає в тому, щоб запропонувати майбутнім учителям необхідні професійні знання та максимально якісно сформулювати, розвинути й закріпити нові знання щодо методики роботи з дітьми різних категорій.

Виклад основного матеріалу... У ході вивчення предмета „Теорія та технології роботи з різними категоріями дітей” висвітлюються проблеми навчання, виховання і розвитку різних категорій дітей: з особливими потребами, обдарованих, невстигаючих у навчанні, групи ризику; аналізуються причини їх виникнення та визначаються ефективні шляхи подолання; розкриваються особливості сучасних технологій роботи з ними. Звертається увага насамперед на ті проблеми, що не висвітлюються зовсім, або порушуються в курсах загальної та вікової педагогіки, психології, соціальної педагогіки, педагогічній майстерності, методиці виховної роботи, основах дефектології лише побіжно.

Дисципліна професійно орієнтована на оволодіння широким діапазоном форм роботи з різними категоріями дітей в навчально-виховних закладах різного типу; дає змогу студентам простежити й зрозуміти складний процес входження індивіда в соціальний організм та поступове перетворення його на особистість; створює умови для вивчення й аналізу особливостей технологій роботи з ними, а також для творчого підходу до формування свого особистого професійного „Я”.

Метою предмета „Теорія та технології роботи з різними категоріями дітей” є дослідження проблем різних категорій дітей, які виховуються в умовах школи, аналіз діяльності держави щодо їх розв'язання; привернення уваги студентів до існуючих труднощів у дітей та визначення ефективних технологій роботи з ними з метою їх подолання. На вивчення предмета виділяється 41 година аудиторних занять, в тому числі: лекцій – 27 годин, практичних занять – 10 годин, семінарських занять – 4 години; самостійна робота студентів – 40 годин.

Цільова спрямованість предмета обумовлює постановку та вирішення наступних *завдань*:

- розкриття основних категорій дітей та суті технологій роботи з ними;
- формування гуманістично орієнтованого професійного світогляду майбутнього педагога, який розуміє потреби та проблеми різних категорій дітей;
- аналіз законодавчого забезпечення прав дітей в Україні відповідно до міжнародних і вітчизняних нормативних документів і визначення реальних можливостей школи, держави щодо забезпечення прав дітей різних категорій;
- створення оптимальних умов для життя кожної дитини, її саморозвитку й самореалізації, формування та збереження у неї почуття власної гідності;

- виявлення відхилень у розвитку дітей, порушень поведінки та причин їх виникнення та ознайомлення з особливостями корекційної роботи з дітьми з особливими потребами;
- вивчення сутності обдарованості, її видів і форм прояву в дітей та опанування методикою виявлення обдарованості в дітей і технологіями роботи з ними;
- розкриття ознак загального та специфічного невстигання учнів, виявлення їх причин і визначення заходів їх подолання та ознайомлення з особливостями технології здійснення попереджувально-корекційної роботи з невстигаючими учнями;
- розкриття причин потрапляння дітей до групи ризику, визначення напрямів профілактичної роботи з ними та розробка технологій роботи з різними проблемними групами дітей, допомога їм у процесах соціальної адаптації, реадаптації та реабілітації;
- аналіз феномена дитячої бездоглядності та безпритульності та розкриття особливостей профілактичної роботи з розв'язання цієї проблеми;
- виявлення причин девіантної поведінки дітей та ознайомлення з технологіями її подолання;
- ознайомлення з досвідом роботи вітчизняних і міжнародних громадських організацій з надання допомоги та підтримки різних категорій дітей.

Нами визначено орієнтовний зміст навчальної дисципліни „Теорія та технології роботи з різними категоріями дітей”.

Тема 1. Вступ до предмета „Теорія та технології роботи з різними категоріями дітей” (2 год.)

Мета та завдання предмета, його місце в системі соціальних і педагогічних наук. Загальне поняття про різні категорії дітей та технології роботи з ними.

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення розвитку дітей в Україні (4 год.)

Парадигма захисту прав дитини у світі. Поняття про теоретичні основи соціально-правового захисту дитинства, соціально-правові документи та акти. Міжнародні правові документи захисту прав дитини. Правові та державні документи, що регламентують і визначають діяльність педагога.

Тема 3. Діти з особливими потребами та технології роботи з ними (10 год.)

Розумово відсталі діти. Психолого-педагогічна реабілітація дітей з психічними розладами. Основні вимоги до корекційної роботи. Експрес-методика вивчення розумового розвитку дітей молодшого шкільного віку. Діти із затримкою психічного розвитку. Діагностика затримок психічного розвитку в дітей та особливості корекційно-виховної роботи з ними. Діти з порушенням мовлення. Логопедична допомога дітям в умовах школи. Діти з порушенням емоційного розвитку. Причини виникнення емоційно-психологічних відхилень та їх корекція. Діти з порушенням слуху, зору. Профілактика порушення зору та слуху в дітей у початковій школі. Діти з відхиленнями у поведінці. Особливості виховання дітей, схильних до негативних проявів у поведінці. Значення ранньої профілактики відхилень у поведінці дітей. Соціальна підтримка дітей з особливими потребами.

Тема 4. Обдаровані діти та специфіка роботи з ними (8 год.)

Обдарованість і форми її прояву. Особливості поведінки обдарованої дитини. Проблема ранньої діагностики потенційно обдарованих дітей. Методи виявлення обдарованості. Методики діагностування творчих здібностей. Тест „Словесні тріади”, метод „Піктограма”. Організаційно-педагогічні основи навчання та виховання обдарованих дітей. Класно-урочна форма організації навчання та розвиток дитячої обдарованості. Колективна форма організації навчальної діяльності в роботі з обдарованими дітьми. Особливості організації індивідуальної роботи з обдарованими дітьми. Міні-конкурси. Експрес-дослідження. Навчальні турніри.

Тема 5. Технології роботи з невстигаючими у навчанні учнями (5 год.)

Невстигання учнів у навчанні. Діагностика шкільного невстигання та стратегії його корекції. Технологія здійснення попереджувально-корекційної роботи з невстигаючими учнями.

Тема 6. Діти групи ризику та напрями профілактичної та корекційної роботи з ними (12 год.)

Типологізація дітей за групами ризику. Робота з дітьми з фізичними вадами. Діти з неповних та малозабезпечених родин. Підтримка дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Діти, які страждають на алкоголізм, токсикоманію, наркоманію. Види групової психо-корекційної роботи з ними. Загальна характеристика бездоглядності та безпритульності дітей. Визначення понять: „діти вулиці”, безпритульні, бездоглядні. Дитяча злочинність як наслідок бездоглядності та безпритульності дітей. Типологія дітей девіантної поведінки. Діти із суїцидальними тенденціями. Психолого-педагогічна профілактика девіантної поведінки у дітей. Технології подолання девіантної поведінки дитини. Досвід роботи

вітчизняних і міжнародних громадських організацій з надання допомоги та підтримки бездоглядним і безпритульним дітям.

Висновки... Вивчення предмета „Теорія та технології роботи з різними категоріями дітей” дає можливість студентам творчо підійти до формування свого професійного „я”, усвідомити, що технології роботи з різними категоріями дітей мають бути науково обґрунтованими, законодавчо закріпленними, методично розробленими, здатними до постійного творчого вдосконалення з урахуванням перспектив розвитку суспільства. Майбутні учителі глибше зможуть усвідомити значення своєї власної діяльності, спрямованої на захист інтересів дітей; краще зрозуміти вікові особливості дітей і специфіку їх реакцій на ті чи інші дії дорослих; відповідальніше ставитися до вивчення законодавчої літератури, через усвідомлення потреби правильно поводитися з опорою на законодавчі статті при необхідності захищати права дитини. Проте подальшого дослідження потребують такі аспекти цієї проблеми, як визначення переліку знань, умінь і навичок майбутніх учителів у процесі вивчення навчальної дисципліни „Теорія та технології роботи з різними категоріями дітей”; визначення змісту практичних і семінарських занять, а також завдань для самостійної роботи студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Теорія та технології роботи з різними категоріями дітей. Навчальна програма для вищих навчальних IV рівня акредитації / Укладач Казакова Н.В. – Хмельницький: Вид-во ХГПІ, 2005. – 10 с.
2. Теорія та технології роботи з різними категоріями дітей. Робоча програма та практичні рекомендації щодо її реалізації / Укладач Казакова Н.В. – Хмельницький: Вид-во ХГПІ, 2005. – 28 с.

Анотація
Н.В.Казакова

Проблема подготовки будущих учителей к работе с разными категориями детей

В статье на основе анализа учебно-методической литературы и собственного опыта работы рассматривается актуальная проблема подготовки будущих учителей к работе с разными категориями детей, к защите их прав в государстве, которое находится на стыке столетий в условиях реформирования с целью утверждения морально-духовных ценностей личности. Определены цель, задания и содержание предмета „Теория и технологии работы с разными категориями детей” для слушателей магистратуры специальности 8.010102 „Начальное обучение” Хмельницкой гуманитарно-педагогической академии и обусловлена необходимость изучения учебной дисциплины у высших педагогических учебных заведениях I-IV уровней аккредитации.

Ключевые слова: морально-духовные ценности, дети с особенными нуждами, одаренные дети, неуспевающие в обучении, группы риска.

Summary
N.V.Kazakova

The problem of preparation of the future teachers for the work with different categories of children

This article deals with the actual problem of preparation of the future teachers for the work with different categories of children for the protection of their rights in the society, which is situated on the cross of centuries in the conditions of reformation with the aim of moral and spiritual personal values confirmation. Everything is based on the teaching systematic literature and personal teaching experience. The aim, tasks and contents of the subject “Theory and technologies of work with different categories of children” for the Master’s degree students for specialty 8.010102 “Primary coloration” of Khmelnitsky humanitarian-pedagogical academy have been defined.

The necessity of studying of the educational discipline at Higher pedagogical institutions of I-IV colucafional levels have been limited.

Key words: moral- spiritual values, children with special needs, talented children, lagged behind children, groups of risk.

Дата надходження статті до редакції

„27” лютого 2007р.

УДК 371.13:37.013.42 (045)

І.М.КОВЧИНА,

кандидат педагогічних наук, доцент
(м. Київ)

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО МАЙБУТНЬОЇ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ КУРСУ „ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОСОБИСТОСТІ”)

У даній статті розкрито суть соціально-правової діяльності майбутнього соціального педагога та особливості підготовки студентів до її проведення. Виявлено два основних підходи до структурування соціально-педагогічної діяльності, роль поетапного формування знань у студентів для успішної соціально-правової діяльності в майбутньому.

Ключові слова: соціальний педагог, соціально-правова діяльність, планування педагогічної діяльності, поетапне формування знань.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Підготувати майбутнього соціального педагога до соціально-правової діяльності можливо тільки за умови його включення у практичну діяльність.